రుమాల
జాడవేరు

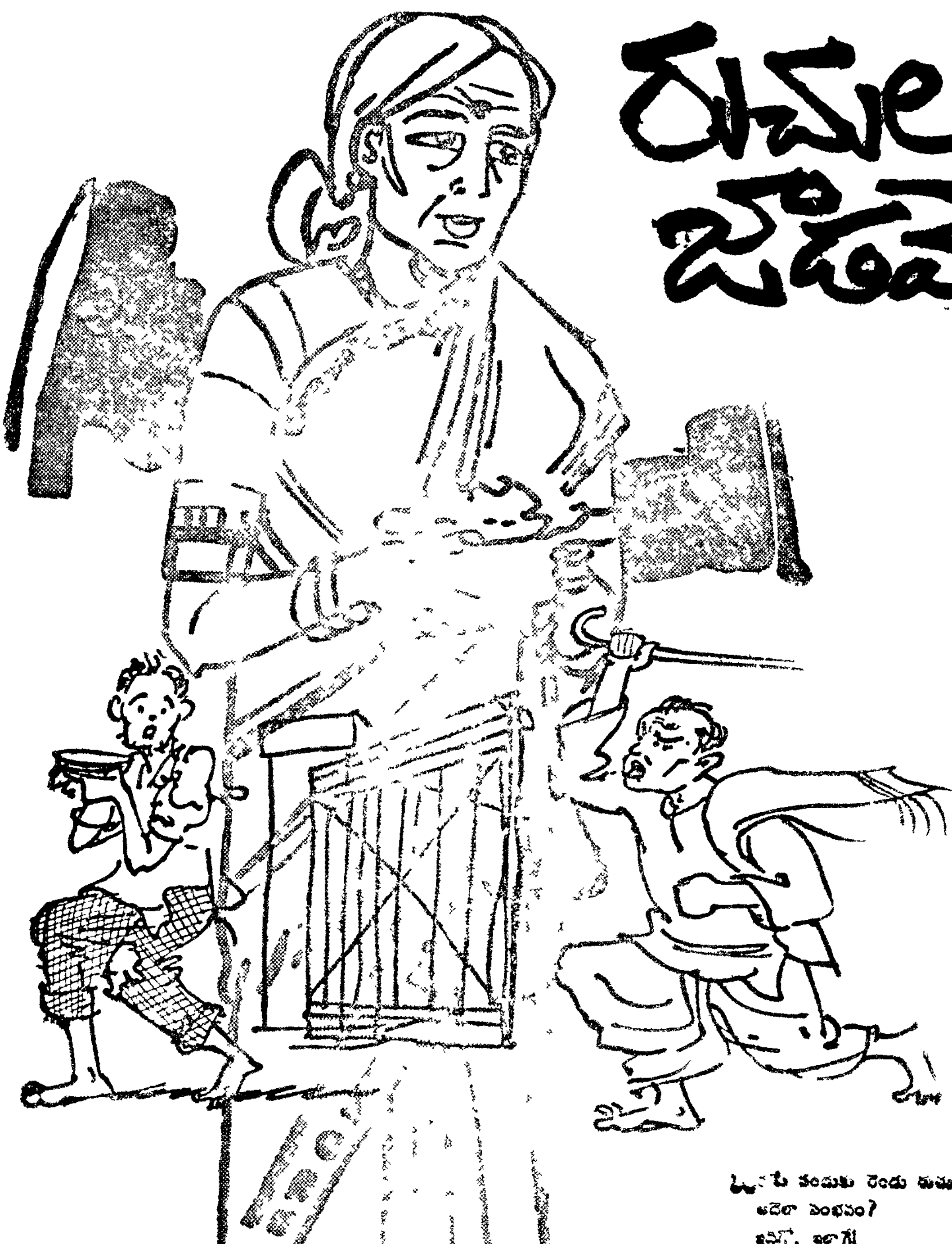

ఒక్కటే పండుకు రెండు ముఖాలా!
అదేలా సంభవం?
ఇదిగో, ఇలాగే!

గంట పదకొండున్నర.

జరుగుతున్నది మండు వేసంగి.

చెప్పులులేని పాదాల్ని ముప్పతిప్పలు పెట్టి, గొడుగు లేని తలల్ని మాడ్చి, వాతావరణంలో సెగల్ని రగిలించి, భూమిని పెనంమీది పెనంలా తయారుచేసి, మిట్ట మధ్యాహ్నం దగ్గరపడుతున్నకొద్దీ నిప్పుల్ని కురిపిస్తున్న ఎండలు!

ఆ ఎండల సముద్రంలో చల్లటి దీవిలాంటి సిమెంటు కట్టడం. అదొక భవనం. దానికి చుట్టూతా ఆ భవనం చుట్టూరా క్రోటన్‌మొక్కలు, మల్లె పొదలు, సపోటాచెట్లు. పైగా, ఆ రోజు ఆదివారం కావడమో తలంటుకుని స్నానంచేసి, వరండాలో వాలుకుర్చీలో విశ్రమించిన అనంతరామయ్యగారికి ఆ

ఒకటే వంటకు రెండు రుచులు! ఎలా సాధ్యం అని ఆలోచించ నవసరం లేదు. మనిషి అభిరుచినిబట్టి భోజ్యమైన పదార్థాల రుచులు మారతాయి. జిహ్వకే రుచి కాదు — మనిషి మనసు రుచినిబట్టే అభిరుచి మారుతుంది. అది జీవితంలో చేదులాటి నిజం — అమృతంలాటి అనృతం.

కరినవాళ్ళో, ఆ పరిస్థితుల్లో హాయిగా నిద్రే రావలసింది! అక్కడ ఎక్కడి నిద్ర! రెప్పపాటులేని ఆ కళ్లలోనించే వెలువడుతున్న రూపులన్నీ రోడ్డుపైనే తారట్లాడుతున్నాయి. బయట కాస్తున్న ఎండలకు సమాంతరంగా, ఇక్కడ ఆయన మనసు ఎడతెగకుండా కారాలు, మిరియాలు నూరుతూనేఉంది . . .

'ఓరి భడవా! గడిచిన మూడు రోజులనించి నీ అదృష్టం బాగుండిపోయింది! ఎల్లకాలం ఇలాగే జరుగుతుందని అనుకున్నట్టయితే నువ్వు వట్టి బుద్ధిహీనుడివి! నీ కాళ్ళూ, చేతులూ నీ దగ్గర పదిలంగా ఉండే యోగమే కనక లేకుంటే, మళ్ళీరోజు ఈ ఇంటి గుమ్మం తొక్కవు. తొక్కావో నీకు కీడు మూడిందన్నమాటే! దుబ్బు జుత్తు, లోతుకుపోయిన కళ్ళు, బవిరిగడ్డము, చింపిరిగుడ్డలు ఈ హంగులతోకూడిన పిచ్చి వాలకమే నీకు నికైక క్వాలిఫికేషన్రా ఇడియట్! ఆ క్వాలిఫికేషన్ చూసుకొన్నట్టయితే, మారుమాట లేకుండా నీకు ముప్పూటలా తిండి పెట్టడానికి పూనీ పడిందిరా లోకం! ఇంగ్లీషువాడి హయాంలో పంక్చువాలిటీ తప్పని ఐ.సి.యస్. ఆఫీసరులా టంచనుగా గంట పన్నెండు కొట్టేసరికి నాకు ప్రత్యక్షమౌతావురా నువ్వు! ఈ విధి నీ కెవరిచ్చిన రాజశాసనంగాను హూ! ఈ రోజు నువ్వు రానే రావాలి! ఈ గుమ్మంలో కాలు మోపనే మోపాలి! హెచ్చుతా గొంతెత్తి "అమ్మా! పట్టెడన్నం" అంటూ అరవనే అరవాలి! అప్పుడు మాట లెందుకు! అప్పుడు నీ కేమవుతుందన్న విషయం నీకే తెలుస్తుంది. అహా, అదికాదు. అనంతరామయ్యగారి మాటంటే అంత ఖాతరులేకుండా పోయిందిరా నీకు!'

అనంతరామయ్యగారి నుదుట ఇంటి గురుతులాంటి గీత లేర్పడ్డాయి. పెదవులు బిగుసుకు పోయాయి. కళ్ళు కుంచించుకున్నాయి. పన్నెండు కొట్టేసరికి అక్కడ హాజరయ్యే యాచకాధముడికి అనంతరామయ్యగారి ఈ ముఖభంగిమ ఎంతటి అపాయకరమైనదో తెలియదు. అదే విధివైపరీత్యం! ఆ మాట కొస్తే ఆ పేదవా కొకటే తెలిసింది గనకనా, ఇంకొకటి తెలియ భముకోడానికి! మూడురోజుల కిందటివరకూ అనంతరామయ్యగారొక గొప్ప ఆఫీసరుగా పనిచేస్తుండేవారని వాడికి తెలియదు. అప్పట్లో ఆయన కాలింగ్ బెల్ నొక్కితే బంట్రోతులు మరమనుషుల్లా బరాబరులు పలుకుతుండేవారనీ, కన్నెత్తి చూస్తే గుమాస్తాలు గడగడలాడిపోయేవారనీ, బడాబడా ఆసాములు ఆయన దర్శనంకోసం వరండాల్లో పడిగాపులు పడుతూండే వారనీ వాడికి తెలియదు!

అవునంటే, నిజం! అనంతరామయ్యగారలా ప్రతిష్ఠంగా ఆఫీసుని ఏలుతుంటూఉండగా విధికి కన్ను కుట్టింది. అంటే మరేమీ లేదు. యాభై అయిదేళ్ళు పూర్తి అయ్యాయి. ఉగాది వెళ్ళిన తరవాత నెలరోజులకు ఆయన పదవీవిరమణ చేశారు. ఆ పండుగ నొక నెలరోజులు వాయిదావేసి, ఆఫీసు సిబ్బంది అయ్యగారి పదవీ విరమణోత్సవాన్ని తమ జీవితాలకే నవయుగాదిలా వైభవంగా జరుపుకున్నారు!

అనంతరామయ్యగారు శాశ్వతంగా ఇంటికి వచ్చేశారు. ఇక్కడొక మాట చెప్పాలి.

"స్థానబలిమిగాని తన బలిమిగాదయా" అన్న వేమన్నగారి సూక్తిని ఆధునికకాలానికి అన్వయిస్తూ ఓ కవిగారు "అగ్గి బుగ్గి రాము డాఫీసులో, యింట, యింతిగారి మాట కెదురులేదు" అన్నారు. అనంత రామయ్యగారి ఆచరణలో ఆ మాటకు ఉప్పు పుట్టింది గాదు. ఆయన ఆఫీసులో అగ్గిరాముడైతే, ఇంట్లో

మధురాంతకం రాజారాం

ఆ అగ్గిపైన గుగ్గిలంరాముడు! అనంతరామయ్యగారికి ఇద్దరు కూతుళ్ళు, ముగ్గురు కొడుకులు. ఆ కూతుళ్ళ పెళ్లిళ్ళు కాగానే తండ్రినిగురించి తలపెట్టడం మానేశారు. కొడుకులు రెక్కలు రాగానే రివ్వున పైకెగిరిపోయారు! అయ్యగారి పదవీవిరమణతో ఆఫీసు సిబ్బందికి నవజీవనానందం లభించింది. ఎటొచ్చీ అనంతరామయ్యగారి జీవితాన్ని అంటిపెట్టుకుని ఉండవలసిన అవసరం ఒక్క పార్వతమ్మకుమాత్రం తప్పలేదు!

అవును, మరి! పార్వతమ్మ అనంతరామయ్యగారి ధర్మపత్ని.

పదిహేనో ఏట పార్వతమ్మకి పెళ్లయింది. మూడు పదుల పైచిలుకు సుదీర్ఘకాలాన్ని ఆమె అనంత రామయ్యగారి సాహచర్యంలో ఎలా గడిపిందో లోకులకు అర్థంకాదు. ఆయన నవ్వడే! నవ్వనివ్వడే! ఇంట్లో గూడా తను ఆఫీసరునన్న విషయం మరిచిపోడే! ఈ పరిస్థితుల్లో, తారురోడ్డుపైన కొత్తకారులా ఆ సంసారశకటం అంత సాఫీగా సాగిపోవడం ఎంత విచిత్రం! అయ్యో! ఎంతటి విచిత్రమైనా అదలా జరగడానికొక కారణం ఉండక తప్పదు! ఏమిటది? బొగ్గులు వేసి నిప్పు రగిలించి, బట్టల్ని తోమడానికి సిద్ధంచేసిపెట్టిన ఇస్త్రీపెట్టెలాంటి వ్యక్తి అనంత రామయ్యగారు. ఎక్కడ తాకినా చుర్రుమంటుంది ఇస్త్రీపెట్టె, ఒక్క పిడి పట్టుకుంటేతప్ప! ఆ పిడి ఎలా పట్టుకోవాలో, ఆ పెట్టె ఎలా వాడుకోవాలో ఒక్క పార్వతమ్మకే తెలుసు!

అనంతరామయ్యగారు రిటయిరై ఇంటిదగ్గర నిలిచిపోయిన మొదటిరోజు ఉదయం ఆయనకు ఉపాహారం అందిస్తూ ఇలా అంది పార్వతమ్మ: "ఎందుగా ముప్ఫయిఆరేళ్ళు చేశారుగదండీ ఉద్యోగం! ఇంకా ఆ కొలువుపైన మమకారం దేనికి? మనం ఆ ఆఫీసుకు చేసింది చాలు, అందువల్ల మనకు దక్కింది చాలు. తలదాచుకోడానికి ఇల్లుంది. ప్రావిడెంటుఫండు డ

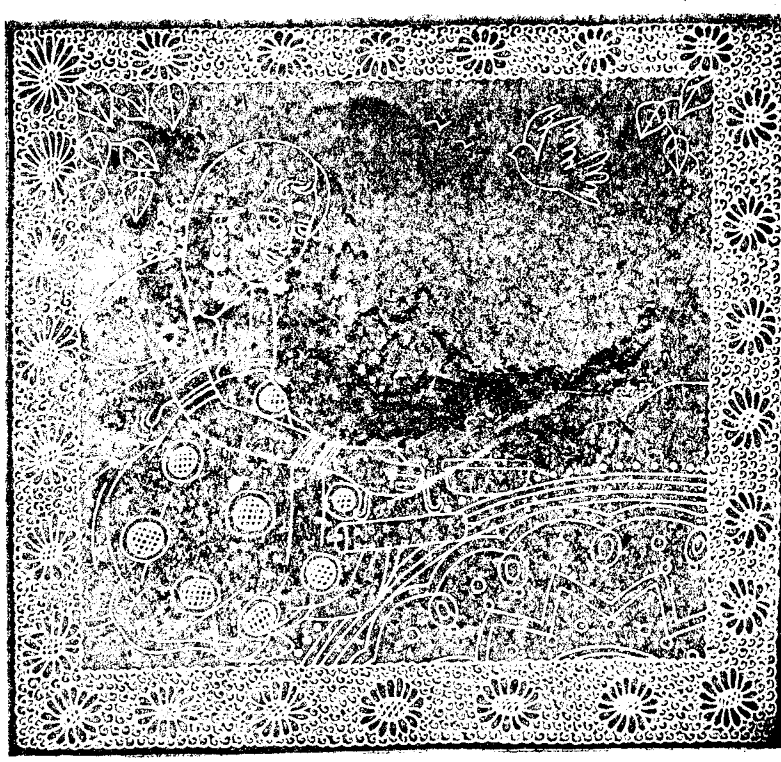

ముగ్గు — మురిపెం

[illegible]

బ్యాంకులోవేసిపెట్టినా, ఆ వడ్డీడబ్బుతోనే బ్రతుకు పాగిపోతుంది. ప్రొద్దుపోవడానికి పిల్లలెవరైనా దగ్గి రుంటే బాగుండేది. పోనివ్వండి. లేనిదాని కేంచేద్దాం! ఎందర్ని కన్నా, ఎందర్ని పెంచినా చివరికి మీకు నేను, నాకు మీరే తోడుగా మిగిలాం! పెద్దదాన్నే, చిన్న దాన్నే నేను చెబుతున్నానుగా, ఇకపైన మీరు ఏ ఆలో చనా పెట్టుకోకండి! ఉదయం ఆరుగంటలకు లేవండి! స్నానంచేయండి. టిఫిను తీసుకుని అలా వాలుకుర్చీలో కూచోండి. అక్కడ మీరు దినపత్రిక ఒకసారి ఆది మంచి తుదిదాకా చూచి ముగించేసరికి, ఇక్కడ నా వంట పని పూర్తిఅవుతుంది. భోజనంచేసి, ఎండలు చల్ల బడేదాకా మంచంపైన కాస్త మేను వాల్చండి. సాయం త్రంవేళల్లో అలా రీడింగురూముకో, దేవాలయా నికో, బజారుకో వెళ్ళిరండి. ఏ ఏడుకో, ఎనిమిదికో భోజనంచేసి, రేడియోదగ్గిర కూర్చున్నామంటే, అవతల రేడియోస్టేషన్నయినా కట్టేయాలి, ఇవతల మనకైనా నిద్రపట్టాలి. ”

'ఏడ్చినట్టే ఉందిలె' మ్మనుకున్నారు అనంత రామయ్యగారు. నిజం చెప్పాలంటే ఆయనకు భార్యపట్ల లోలోపల పట్టరానంత కోపంగా ఉంది. ఔరా, ఎంత చోద్యం! ఇంతకాలాని కీవిడ తనపట్ల సానుభూతి ప్రకటించే స్థితిలోకి రాగలిగిందన్నమాట! మరింత సూక్ష్మంగా ఆలోచిస్తే, ఈమెగారి గృహసామ్రా జ్యంలో ఇకపైన తా నొక ఖైదీమాత్రుడన్నమాట! ఈవిడగారు నిద్రలేవమంటారు. తాను లేవాలి. పడుకో మంటారు. పడుకోవాలి. బజారుదాకా వెళ్ళిరమ్మం టారు. అందాకా వెళ్ళి వెనుదిరిగి చక్కా ఇంటికే వచ్చే యాలి. అబ్బే, ఈ వరస తనకేమీ రుచించడంలేదు!

కానీ, అంతకుమించి తానింక చేయగలిగిం దేమిటో అదీ స్ఫురించదు!

ఎందుకో తెలియదు, ఎవరిపైనో తెలియదు అనంతరామయ్యగారిలో ఆగ్రహం అలముకుంటూంది.

ఇదివరకూ ఆయన ఆగ్రహం ఎప్పుడు తలచుకుంటే అప్పుడే బహిర్గతంకావడానికి వెయ్యి మార్గా లుండేవి. ఇప్పు డన్నిమార్గాలూ బంద్!

సరిగ్గా ఇట్టి ఘట్టంలోనే ఆ యాచక దౌర్భాగ్యుడు, కాదా దౌర్భాగ్య యాచకుడు అనంతరామయ్యగారికి ప్రత్యక్షమయ్యాడు!

“అమ్మా! పట్టెడన్నంపెట్టు, తల్లీ! నీ బిడ్డలు, పాపలు చల్లగుండాలమ్మా! . . . ”

“ఒరే రాస్కెల్! ఏమిట్రా నీ అరుపులు? కొంచెం మెల్లిగా అరిచి చావరాదూ! అవతలి వ్యక్తి ఒక ఫర్లాంగు దూరంలో ఉన్నట్టు అలా గొంతు చించుకుంటా వెందుకూ? అహా, అదికాదు. అంత ఆకలిగా ఉన్న వాడివి, నీ కింత బిగ్గరగా అరిచే బలంమాత్రం ఎక్కడి నించి వచ్చిందీ అని!”

అనంతరామయ్యగారి మీమాంసకు అడ్డుతగులుతూ అంతలోనే పార్వతమ్మ అన్నపుగిన్నెతో వెలుపలికి వచ్చేసింది.

అది మొదటి రోజు.

లేదా, అనంతరామయ్యగారి యాచకవిదారణ ప్రహసనంలో మొదటి రంగం.

అయినవాడికీ, కానివాడికీ ఇళ్ళాలు ఇంటిని ఇలా దోచిపెడుతూంది కాబోలు ననుకున్నారు అనంత రామయ్యగారు.

కర్మ! ఈ ముసలా డెక్కడినించి దాపురించాడని గొణుక్కున్నాడు బిచ్చగాడు.

'ఈ బిచ్చగాడు రావడమూ మానెయ్యడు. వేస్తే వేసుకోనిమ్మని ఊరుకోడమూ, ఈయన చేతగాదు. ప్రతిరోజూ మధ్యాహ్నమయ్యేసరికి ఇదొక గొడవగా తయారౌతుందేమో!' అనుకుంది పార్వతమ్మ.

మరునాటి మధ్యాహ్నం 'అమ్మా! పట్టెడన్నం!' అన్న మాట వినిపించిందో లేదో క్రుద్ధభుజంగంలా బుస్సుమన్నారు అనంతరామయ్యగారు.

ఆకాడికీ“వాడితో మీకెందుకండీ! ఊరుకుందురూ!” అని భర్తను అనునయింపజూచింది పార్వతమ్మ.

“వాడితో నాకెందుకా! ఓసి వెర్రిమొగమా!వాడంటే ఏమిటనుకున్నావు నువ్వు! ఇలాంటివాళ్ళే పచ్చిదొంగ లయ్యేదీ, ప్రాణాలు తీసేదీ! వాడికేం కాళ్ళు లేవా, కళ్ళు లేవా! ఏ కారణాన్ని చూపించి వీడు బిచ్చమెత్తు కుంటున్నట్టు? లేదంటే కారణం ఒక్కటే! లోకంలో నీలాంటి తిక్కమనుషులు కొందరుంటారు. అడగని వాడిది పాపంగా ఇలా కొరగాని దానధర్మాలు చేస్తుం టారు. అబ్బే, నీకు తెలియదు. ఇలాంటివాళ్ళను ఎంకరేజ్‌చేయడమే పాపం! రేపటినించీ వీడి కిలా అన్నం పడవేయడానికి నే నొప్పుకోను. ”

ఈ మాటల్ని అనంతరామయ్యగారు భార్యను ఉద్దేశించే అన్నారు. కానీ తన ఇంగితాన్ని ఆ భిక్షుకుడు గూడా గ్రహించగలడనే ఆశించాడు. కానీ ఆ ఇద్దరిలో ఏ ఒక్కరుగూడా తన హెచ్చరిక వినిపించుకోలేదన్న విషయం మరునాడు మధ్యాహ్నం బుజువైంది.

తన మామూలు వినాదంతో ఆ యాచకుడు సూటిగా లోపలికి రానేవచ్చాడు. ఇటు తిరిగి చూచేసరికి ద్వారందగ్గిర అన్నపూర్ణలా పార్వతమ్మ ప్రత్యక్ష మైంది. వాడు జోలె పట్టాడు. ఈమె వాడి భాగాన్ని వాడికి వడ్డించి తిన్నగా తన దారిని తాను లోపలికి వెళ్ళి పోయింది. వెళుతూ వెళుతూ ఆ బిచ్చగాడు తనవైపు ఓరకంటితోనైనా చూచాడుకాదు.

అనంతరామయ్యగారు నిర్భాంతపోయారు. రిచ్చ పాటులో రాతిబొమ్మలా బిగుసుకపోయారు.

ఇటు పార్వతమ్మ, అటు బిచ్చగాడుకూడా అనంత రామయ్యగారి మూకీభావానికి తమతమ పద్ధతుల్లో భాష్యం చెప్పుకున్నారు.

ఈపాటి చిన్న విషయానికి రాద్ధాంతా లెందుకని ఈయన ఉపేక్ష వహించారేమోనన్న భావనలో పార్వతమ్మ కొకింత సంతృప్తి కలిగింది.

ఈయనగారి మాటకున్న చెల్లుబాటు ఇంతేకాబోలు ననుకున్నాడు బిచ్చగాడు!

అనంతరామయ్యగా రీ దఫా దండతాడిత భుజంగమే అయిపోయారు!

విషం పాము కోరల్లోనే ఉందనుకుంటాం! అది పొరబాటు. దుర్గుణాలన్నింటిలోనూ అది ఎంతో కొంత మేరకు ఉన్నట్టే! అవి మొదట మనసును, దాని ద్వారా శరీరాన్ని కలుషితం చేస్తాయి. ఆక్షణాన అనంతరామయ్య గారి అంతరంగంలో అంకురించింది కోపమే! అది తర వాత కసిగా మారింది. ఆ రోజు రాత్రి ఆయనకు వచ్చినవన్నీ బిచ్చగాళ్లను గురించిన కలలే! వాళ్ళు తోడేళ్ళుకాగా ఈయన వేటకుక్కగా మారి వాటిని చీల్చి చెండాడాడు. వాళ్ళు ఎలకలుకాగా తాను మార్జా లమై కసిదీర వాటిని మెసవి పొట్ట నింపుకున్నాడు!

రాత్రి గడిచి తెల్లవారింది.

ఆనాడే శనివారం.

విషం తలకెక్కడంవల్ల, ముఖం క్రమక్రమంగా వికృతంగా మారిపోయింది. ఆనాటి ఉదయంనించీ అనంతరామయ్యగారి ముఖభంగిమ అదోరకంగా ఉంది.

పౌరుషం

చిత్రం—టి. భాస్కర్‌స్వామి (కరీంనగర్)

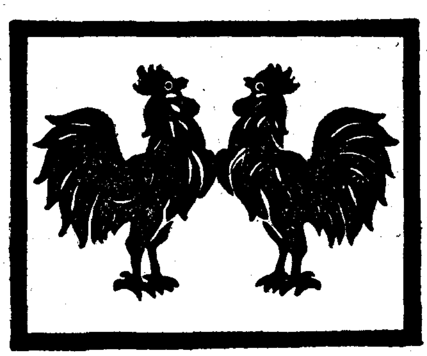

సంక్రాంతి

గొట్టుముక్కల వెంకటనరసింహమూర్తి

వచ్చింది వచ్చింది
సంక్రాంతి వచ్చింది
తెలుగు వాకిళ్లలో
వెలుగులను జిమ్మంగ —

తెనుగు పడుచులు నేడు
ముంగిళుల ముచ్చటగ
రంగురంగుల రంగ
వల్లికలు వేయంగ —

ధాన్యరాసులతోడ
గాదులే నిండంగ
తెనుగు సాముల ఎదల
సంతోషముప్పొంగ —

కన్నెపిల్లల మదిని
కోర్కెలే పూయంగ
చిన్ని పాపల ఎదల
చిఱునవ్వు లొలుకంగ —

వచ్చింది వచ్చింది
సంక్రాంతి వచ్చింది
అంతటా, నిండుగా
ఆనంద మొలికింది. ★

నెలరోజులకు మునుపు అలాంటి ముఖకవళికల్లో గనుక అనంతరామయ్యగారు కనిపించిఉంటే, ఆయన క్రిందిగుమాస్తాలు ఆ రోజు ఎక్స్‌ప్లనేషన్ను అడగడం, ఇంక్రిమెంట్లు కట్‌కావడం, సస్పెన్షను, ఉసి ంగులు విరుచుకపడడంలాంటి అవాంతరాలు తప్పవని భావించి ఉండేవారు.

గంట పన్నెండుకావడాని కింక అయిదునిమిషాలే వ్యవధి!

ఏదైనా అదృశ్యశక్తి ప్రభావంవల్ల ఆ బిచ్చగాడు తన బారినించీ తప్పించుకుంటాడేమోనన్న అనుమానం అనంతరామయ్యగారికి కలగకపోలేదు. కానీ కొద్దిక్షణాల్లో ఆ అనుమానాన్ని పటాపంచలుచేస్తూ అరుపు వినిపించింది.

"అమ్మా! పట్టెడన్నం, తల్లీ!" ఆదమరిచినవాడిలా భిక్షుకుడు గేటు దాటుకుని లోపలికి వచ్చేశాడు.

"పట్టెడన్నమా! ఎక్కడుందిరా అడ్డగాడిదా! ఇక్కడెవరో నీకు బాకీ పడ్డట్టుగా అడుగుతావేంరా రాస్కెల్? చూడు, నీ పని చెబుతాను! కుక్కను కొట్టినట్టుగా కొట్టాలిరా నిన్ను!" చేతికర్రతో సిమెంటుమెట్లను తాటించుకుంటూ కిందికి దిగి, నేరుగా భిక్షుకుడివైపు దూసుకవెళ్లారు అనంతరామయ్యగారు.

హఠాత్తుగా ఒక క్రూరజంతువు కనిపించేసరికి తటాలున పైకెగిరి చెట్టుకొమ్మను పట్టుకున్నట్టుగా, భిక్షుకుడు నాలుగడుగులు వెనక్కివేసి గేటుకావలకు వెళ్లి నిల్చున్నాడు. సురక్షిత ప్రదేశంలోకి చేరుకున్న తరవాత కాస్త నిర్భయంగా జంతువు చేష్టలను పరికిస్తున్నట్టుగా కొద్దిక్షణాలపాటు అనంతరామయ్యగారివైపు కన్నార్పకుండా చూచాడు. అంతటి పెద్దమనిషికే లేకపోయిన సంయమనం తన కెందు కనుకున్నాడేమో, వాడుకూడా నోరు తెరిచేశాడు.

అమ్మ పలుకు

చిత్రం—జి. భాస్కరస్వామి (కరీంనగర్)

"గొప్ప దరమ్ప్రెబువ్వితే బాబూ! ఎలాగైతేనేం, బిచ్చగాణ్ణి కొట్టడానికి పిట్టపిడుగల్లే లేచొచ్చేశావు! నీలాంటి దొడ్డదొరలే వీధికి నలుగురుంటే ఈమాత్రం వానలైనా కురవ్వు! . . ."

"ఏదీ, ఏమన్నావురా కుంకా!" పామును కొట్టడానికి పైకెత్తినట్టుగా కర్రను పైకెత్తి పట్టుకుని అనంతరామయ్యగారు ఒక్క ఉదుటున ముందరికి దూకారు. చెడిందిరా పని అనుకున్నాడేమో, బిచ్చగాడు రోడ్డుపైకి దౌడుతీశాడు. ఆలోగా అనంతరామయ్యగారి చేతిలో కర్ర రోడ్డువైపు పరతెంచింది. ఒక కాలు ముందుకువేసి, ఇంకొక కాలు పైకెత్తుతున్న క్షణంలో కర్ర కాళ్లకు బంధంలా అడ్డుతగలడంతో భిక్షుకుడు తుమ్మమొక్కలా దబేలున రోడ్డుపైన కూలిపోయాడు. వాడు మళ్లీ పైకి లేవడానికి ఒకటి రెండు నిమిషాలే పట్టింది. లేచి నిల్చోగలిగిన తరవాత అతడు తనవైపు తానొకసారి పరకాయించి చూచుకున్నాడు. శరీర యంత్రానికి భారీప్రమాదాలేవీ వాటిల్లినట్టులేదు. లేదంటే ముక్కుదూలం అదిరిపోయింది. రెండు పండ్లు పుటుక్కున రాలిపోయాయి. ఏ రాయికి మోదుకున్నదోగాని, నుదుట చిన్న కన్నం పడి నెత్తురు జొట జొట కారుతూంది. శైర్లుకమ్ముకుపోయిన కళ్లకు వాడి చుట్టూరా ఉన్న మండుటెండల ప్రపంచం మంటకీ మింటికీ అలముకున్న ఒకటే మంటలా కనిపిస్తూంది.

ఇప్పుడీ యంత్రానికి రిపేరీల మాట దేవుడెరుగు! కాస్త విశ్రాంతిమాత్రం అత్యవసరం. రోడ్డుదాపునే పిట్టగోడపక్కన వాడి కో కానుగచెట్టు కనిపించింది.

ఆ చెట్టుకింద తా నెంతసేపు పడిఉండిపోయాడో వాడికి తెలియదు. కళ్లు తెరిచి చూచేసరికి ఎండలు కాస్త చల్లబడ్డాయి. దగ్గర్లో ఎవరో తనను పిలుస్తున్నట్టుగా తోచడంతో, ఆ కంకాళం లేచి కూర్చోడానికి ప్రయత్నించింది.

"ఒరే, అబ్బీ, విన్నే! ఇలా చూడు."

పిట్టగోడ కవతల కనిపించిన వ్యక్తి పార్వతమ్మ.

"సద్దుచేయకుండా ఆ సందుదారివెంట పెరటివైపుకు వచ్చెసెయ్! దొడ్డిగుమ్మం తెరిచేఉంది."

ఆ ఇంటిముంగిట రోజూ వాడికి పట్టెడన్నం మాత్రం లభిస్తుండేది. ఆరోజు సాయంకాలం ఆ ఇంటి పెరటిలో వాడికి ఆకునిండుకూ అన్నం కనిపించింది. ఆవురావురంటూ అన్నంపైన కలియబడేసరికి విస్తరి ఖాళీ అయిపోసాగింది.

పార్వతమ్మ లోపలికి వెళ్లి ఓ పాతచొక్కా తీసుకు వచ్చింది.

"ఒరే. అబ్బీ! ఆ నెత్తురుమరకల చొక్కా తీసి

సంక్రాంతి క్రాంతి

కె. సభా

పండవలె పండవలె పండవలె మన చేలు
కొండలెత్తున పేర్చి కొట్టవలె వాదెలు
ఎగజూచితే రాశి ఎవరెస్టు శిఖరి
ఏడుకొండలమించు ఏకమౌ వామి!

గండశిలవలె పెద్ద పండుగుమ్మడికాయ
పండి పకపకనవ్వ బ్రద్దలైతే, మాయ
కరువెక్కడుందిరా కనిపించబోదురా
కర్షకుండే కరువు పాలిటికి మిత్తిరా!

చెఱకుతోటల కంచె చిక్కుడే వ్యాపించి
చిన్నగా గడెచుట్టు చుట్టి సోగనుమించి
తుక్కుతుక్కుగ పూచి మక్కరే కాసింది
పెక్కు బలిమును జూపి కరువు పరుగెత్తెరా!

గనిమలెక్కిన మేటి కందిమీసల పసల
గరువముల కలసందు కన్నియలవలపుల
గని చెఱకుగడలేచి గగనమును తాకిండి!
పనిలేని కరువు రాక్షసిగుండె పగిలినది!

కుక్కితట్టై కందగడ్డ పక్కన నవ్వి
భూమిపై పారచిల్చి లేమి లేదన్నది
అనుము జడలనువేసి మినుము కొప్పునుదాల్చి
పెసలు పటపటలాడ కరువు శరణన్నది!

జొన్నకంకులు గదల జోదులైయెత్తినవి
చొరకాయలే తుమ్మదుంపలై దొరలినవి
సజ్జకొరడాలెత్తి సాగబారినది
సంక్రాంతి కరువునే చంపివేసినది!

పండవలె పండవలె పండవలె మన చేలు
కొండలెత్తునపేర్చి కొట్టవలె వాదెలు
ఎగజూచితే రాశి ఎవరెస్టు శిఖరి
ఏడుకొండలమించు ఏకమౌ వామి!

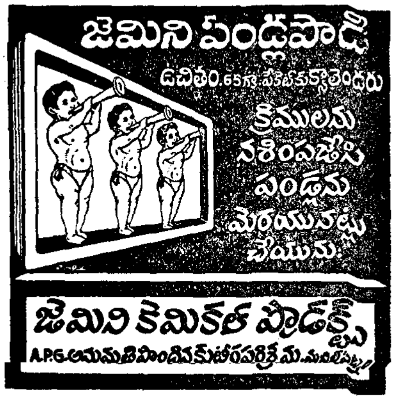

ఫోల్డింగ్ 50 షాట్ పిస్టల్

లైసెన్స్ అక్కరలేదు. అమెరికన్ మోడల్. దొంగలు క్రూరమృగములనుండి రక్షించుకోండి. ఉల్లాస ప్రయాణాలు, యాత్రలు, నాటకాలకు ప్రశస్తమైనది. ఆటోమేటిక్ 50 షాట్ల ఏర్పాటు గలదు. తేలికైనది. ఇందునుండి వెలువడు నిప్పు రవ్వలు మిమ్ములను కాపాడును. ధర: 50 షాట్లు జర్మన్ మోడల్ నెం. 99 రు. 15/50. వి. పి. పి. చార్జీలు రు. 2/50. లెదర్ కేస్ రు. 7/— అదనపుషాట్లు 100కి రు. 5/—

M/s. GEMS ARTS (APW-15)
P. Box 1325 Delhi.

లాభదాయకం, అధునాతనం అయిన చిన్న తరహా కుటీర పరిశ్రమ కొద్ది పెట్టుబడితో ప్రారంభించండి

కొద్ది పెట్టుబడితో పూర్తికాలికంగాగాని సహాయ పరిశ్రమగాగాని లఘుపరిశ్రమ ప్రారంభించ దలచుకున్నవారు 'అధునాతన కుటీర పరిశ్రమలు' అన్న తెలుగు గ్రంథాన్ని (రెండవ ముద్రణ) చదవాలి. లాభదాయకమైన లఘుపరిశ్రమలు, ముడిపదార్థాలు దొరుకుచోట్లు, యంత్రాలను వాయిదాలపద్ధతిని తెప్పించుకోవడం, లఘుపరిశ్రమలకు ప్రభుత్వసహాయం వగైరా యెన్నో విషయాలు దీన్లో ఉన్నాయి. 960 పుటలు, 350 బొమ్మలు, గుడ్డబైండ్ ప్రతి ధర రూ. 15—50. తపాల ఖర్చు రూ. 2—00. ఇతర ప్రతులు: ఇంగ్లీషు, మరాటి రూ. 15–50, హిందీ రూ. 16—00. గుజరాతీ, మళయాళం, తమిళం, కన్నడం రు. 13.

COTTAGE INDUSTRY (ASD-92). P.B. 1262, Behind Recruiting office
Near Red Fort, Jamuna Road, Delhi-6. Telephone: 262835.

క్రెఫ్ట్

మాడెల్ H-68 రేడియో
రు. 325/—
(ఎక్సయిజు డ్యూటీ చేరి)
అమ్మకం పన్ను అదనం.

6 వాల్వులు—3 బాండ్సు. సరికొత్త జర్మన్ ధ్వని విశేషములు అమర్చబడినది. పియానో—కీ లు. పంచాయతీలు కొనదగినదిగ మద్రాసుప్రభుత్వముచే సర్టిఫై చేయబడినది.
తయారుచేసినవారు:
బన్సాల్ రేడియో కార్పొరేషన్ ఆఫ్ ఇండియా
17, జనరల్ పాటర్స్‌రోడ్డు, మద్రాసు—2.

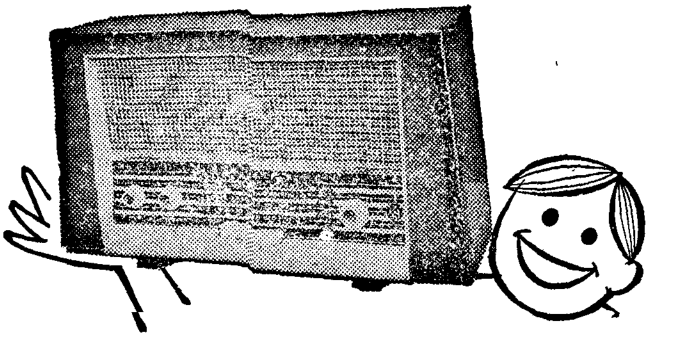

ఏ సైడుకాలవలోకైనా గిరవాటుపెట్టు. ఈ చొక్కా వేసుకో. ఇకమీద ఎప్పుడూ ఈ వీథివైపు తొంగి చూడద్దు. నుదుట గాయ మెందుకు తగిలిందని ఎవరైనా అడిగితే ఇక్కడిలా జరిగిందని ఎవరితోనూ చెప్పవద్దు! ఇదిగో, ఇంకొక మాట! ఈ చొక్కాజేబులో ఓ అయిదురూపాయలు వేసిపెడుతున్నాను. భద్రంగా దాచుకుంటావు గదూ! దేనికైనా పనికొస్తుంది."

ఆ క్షణాన బిచ్చగాడి కళ్లల్లో నిలిచిన నీరే ఆనందాశ్రువులు.

వా డిప్పుడు ముకుళితహస్తుడు.

వాడు చెప్పదలచుకునికూడా చెప్పలేకపోయిన మాట — 'తల్లీ! నీలాంటివాళ్ళు వీథికొక్కరైనా ఉంటే నెలకు మూడు వానలు కురుస్తాయి!'

పై సంఘటన జరిగి ఆరుమాసాలు గడిచిన తరవాత పార్వతమ్మ, అనంతరామయ్య దంపతులు దక్షిణాది పుణ్యక్షేత్రాలను దర్శించి తీర్థయాత్ర నించి తిరిగి వస్తున్నారు. గమ్యస్థానాని కింకా యాభైమైళ్ల దూర ముందనగా రైలొక అడివిస్టేషనులో ఆగింది. మధ్యాహ్నం మూడుగంటలవేళ. పిడచగట్టుకపోయిన నాలుకలకు ఆ స్టేషనులో దాహోపశాంతి కలిగే వెరవు కనిపించడంలేదు. సమయాని కొక జామపళ్ల బుట్టమాత్రం కనిపించింది. "ఒరే, అబ్బీ! ఉన్నవాటిలో మంచిదిగా చూచి ఓ జామపండు ఇలా పడేయ్" అన్నారు అనంతరామయ్యగారు.

జామపళ్లమ్ముకుంటున్న వ్యక్తి కిటికీకి చేరువగా వచ్చి ఓ పండు అనంతరామయ్యగారి చేతిలో పెట్టాడు. పెడుతూ ఆయనవైపు పరిశీలనగా చూచాడు. మరుక్షణంలో అతడి చూపులు అనంతరామయ్యగారిపక్కనే కూచున్న పార్వతమ్మపైకి వెళ్లి నిలిచాయి. అతడి ముఖంలో ఆనందం పారాడింది. కళ్లల్లో కృతజ్ఞత మిలమిలలాడింది. పెదవులుగూడా కదిలాయి. కానీ అంతలోనే రైలు కదిలింది.

'ఇది మరీ బాగుంది! డబ్బు ఇవ్వడానికికూడా వ్యవధి లేకపోతే ఏం చేయడం!' అనుకుంటూ అనంతరామయ్యగారు తాళపుగుత్తిలోని చాకుతో పండు ముక్కలుగా కోశారు. ఓ ముక్క పార్వతమ్మకిచ్చి, తానొక ముక్క నోటిలో వేసుకున్నారు.

నిమిషంలో సగంసేపు గడిచింది.

"అబ్బే, ఏం పం డిది! చవీ, సారం లేదే! థా థా, చిరుచేదుగాకూడా ఉన్నట్టుందే!" అన్నారు అనంతరామయ్యగారు.

'నోటిలో వేసుకోగానే పంచదారలా కరిగిపోతున్న జామపండు చేదుగాఉండడమేమిటి?' విస్తుపోయింది పార్వతమ్మ. ★

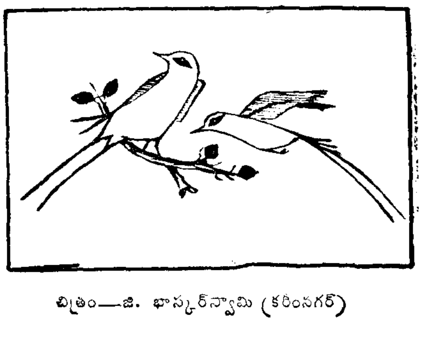

చిత్రం—జి. భాస్కర్‌స్వామి (కరీంనగర్)